

Omsorgsförvaltningen

Handläggare:
Kenneth Forssell, Mikael Björk

Adressat: Arbetsmarknadsdepartementet, 106 33 Stockholm

YTTRANDE

2016-07.15 Dnr A2016/01307/I)

Promemoria om ett nytt ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn och unga

(Diarienummer A2016/01307/I)

Sammanfattning

Ljusdals kommun motsätter sig de kraftigt sänkta dygnersättningarna för ensamkommande barn och unga som föreslås. I kombination med att systemet med överenskomna platser och ersättningar för dessa även föreslås tas bort – så skulle det samlade resultatet av de föreslagna åtgärderna medföra mycket allvarliga ekonomiska konsekvenser för kommunen. Ljusdals kommun rekommenderar att kommunerna får en kraftfull kompensation för borttagandet av överenskommelserna - och även att schablonerna för dygnersättningar höjs till nivåer som medför reell kostnadstäckning för kommunen. Ljusdals kommun ser vidare en generell risk för att det föreslagna systemet kan medföra *för snabb* överflyttning av barn till stödboende och *förtida* utskrivning från socialtjänstens insatser, vilket skulle vara till men för barnen. Ljusdals kommun är däremot positiv i sig till schablonisering och automatisk utbetalning av ersättningar. Ljusdals kommun instämmer också i regeringens bedömning att asylsökande ensamkommande unga som har fyllt 18 år i normalfallet ska bo på en förläggning enligt LMA.

Vi motsätter oss att förslagen tänks träda ikraft redan vid årsskiftet 16/17. Kommunerna sitter ofta med mångåriga avtal och kontrakt förknippade med mottagandet och kommer inte hinna ställa om tills årsskiftet.

Bakgrund

Regeringen har i promemoria daterad 2016-06-21 föreslagit ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga, vilket tänks träda i kraft 1 januari 2017. Ljusdals kommun ser det som angeläget att svara på remiss, då de ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenserna bedöms vara mycket stora och svårhanterliga för kommunens verksamheter

Allmänna synpunkter

Regeringens ambition att förenkla regelverket och minska den administrativa bördan, genom att schablonisera ersättningen för mottagandet av ensamkommande barn och unga, ser vi i grunden som något positivt.

Dock ser Ljusdals kommun allvarligt på konsekvenserna utav de kraftigt sänkta dygnsersättningarna - i kombination med att systemet med överenskommelser och ersättningar för överenskomna platser tas bort.

Kommunernas planeringshorisont förkortas kraftigt, samtidigt som kommunerna får rejält mindre pengar för uppdraget att ta emot ensamkommande barn och unga. Ljusdals kommun är oroad över den brist på kompensation för borttagandet av överenskommelserna – som föreligger i förslaget. Risken är uppenbar att kommunernas möjligheter att hålla beredskap för snabba svängningar i mottagandet kraftigt försämras.

Ljusdals kommun menar att förslaget i sin helhet är rejält underfinansierat för kommunernas vidkommande. Vi menar vidare att de metoder som står en kommun till buds - för att möta detta intäktsbortfall - riskerar att vara kontraproduktiva för barnens/de ungas utveckling.

Kommentarer till promemorians förslag i detalj

3.1 Ny ersättning för beredskap och kapacitet för mottagandet av ensamkommande barn

En ny ersättning för kommunernas beredskap och kapacitet för mottagandet av ensamkommande barn bör införas. Ersättningen bör bestå av en fast del och en del som baseras på kommunens beräknade andel av mottagandet enligt Migrations-verkets anvisningsmodell.

Systemet med överenskommelser samt de ersättningar kommunerna får för att ingå överenskommelser om mottagande och ersättningar för överenskomna platser bör tas bort.

Att den fasta delen av ersättningen (500 000/kommun) föreslås ligga kvar och betalas ut automatiskt ser Ljusdals kommun som nödvändigt och som en bra signal att alla kommuner har ett ansvar för att dela på mottagandet.

Att staten önskar avskaffa systemet med överenskomna platser är inte överraskande för Ljusdals kommun. Systemet har de facto medfört ett antal tomma outnyttjade platser nationellt, vilket är dålig hushållning med resurser.

Kommunen hade dock förväntat sig en ordentlig kompensation för att systemet med överenskommelserna tas bort. Den ”planeringshorisont” framåt, som överenskommelserna i praktiken medgivit (uppsägningstider om 9 månader) har betytt att kommunerna haft säkrade inkomster för det överenskomna antalet platser under samma tidsrymd. Detta har alltså gett kommunerna rådrom att kunna planera framåt och kunna hantera häftiga svängningar i inströmningen av ensamkommande barn.

Den föreslagna rörliga ersättningen för viss beredskap och kapacitet för mottagandet av ensamkommande barn och unga – som föreslås i promemorian- motsvarar inte på något vis kommunens förväntningar i kompensatoriskt avseende. Denna ersättning (7 st. tomdygn * förväntat antal mottagna barn under året) är försumbart liten i sammanhanget.

För att kommunerna i praktiken skall kunna hantera stora svängningar i mottagandet av ensamkommande barn/ungdomar bör en helt annan dignitet på kompensation föreslås. Ljusdals kommun vill alltså uppmana regeringen att se över denna del i förslaget och ge kommunerna bättre verktyg, och/eller ekonomisk kompensation, för att kunna ha bättre framförhållning och beredskap i sitt mottagande.

3.2 Schablonersättning till ankomstkommuner för tillfälligt mottagande av asylsökande ensamkommande barn

Ankomstkommuner bör få en schablonersättning på 3 000 kronor per dygn och mottaget barn för tillfälligt mottagande av asylsökande ensamkommande barn. Ersättningen bör innefatta ersättning för att säkerställa beredskap och betalas ut kvartalsvis i efterskott efter ansökan.

Ljusdals kommun har inga synpunkter på att ankomstkommunerna kompenseras på detta sätt. Det kan anses rimligt att ankomstkommunerna erhåller en något högre ersättning än anvisningskommunerna, då man ska klara av att hantera ett ojämnt och svårplanerat mottagande av ensamkommande barn.

3.3 Schablonersättning för mottagandet av asylsökande ensamkommande barn i anvisningskommun

En enhetlig schablonersättning till anvisnings-kommunen på 52 000 kronor som avser mottagandet av asylsökande ensamkommande barn bör införas. Ersättningen bör avse transportkostnader, socialtjänstens utrednings- och uppföljningskostnader, tolkkostnader samt kostnader för god man och andra relaterade kostnader. Ersättningen bör betalas ut automatiskt till anvisningskommunen när barnet har tagits emot.

Ljusdals kommun ser positivt på att denna typ av ersättning schabloniseras och betalas ut per automatik. Vi vet av erfarenhet att återsökning av ersättningar för s.k. faktiska kostnader dels kräver en del manuella insatser vid återsök, och dels att det tar lång tid innan kommunen erhåller den faktiska utbetalningen.

3.4 Schablonersättning per dygn för mottagandet av ensamkommande barn

För ensamkommande barn som är asylsökande eller har uppehållstillstånd bör anvisningskommunen få en automatiskt utbetald schablonersättning på 1 350 kronor per dygn.

Ljusdals kommun är positiv till schablonisering av ersättningen och även till att ersättningen betalas ut automatiskt. Att ersättningen föreslås vara densamma för ensamkommande barn oavsett att barnet är asylsökande eller har uppehållstillstånd har vi inga invändningar mot.

Ljusdal kommun är dock inte överens med regeringen i resonemanget kring dygnersättningens storlek. Regeringen argumenterar här att en betydande andel av 16-17-åringarna kommer att placeras i stödboende och de genomsnittliga kostnaderna för placeringarna av ensamkommande barn därmed skulle kunna sänkas. Regeringens bedömning landar i att schablonen för mottagandet av asylsökande ensamkommande barn och ensamkommande barn med uppehållstillstånd bör vara 1 350 kronor per dygn.

Ljusdals kommuns erfarenhet i denna fråga är att cirka hälften av de barn som anvisats till vår kommun har behövts placeras externt - där avtalen då ofta löper på lång tid och till priser som vida överstiger 1350 kronor/dygn. Kommunens medelkostnad/placering (inräknat alla placeringsformer- kommunalt HVB, externt HVB, Familjehem, Stödboende) har, via målmedvetet arbete och omplaceringar av de barn som kan omplaceras, kunnat sänkas rejält det sista halvåret. Dock är genomsnittskostnaden idag fortfarande över 1 650 :-/dygn. Kommunen ser idag inga möjligheter till ytterligare sänkningar av medelkostnaden. För Ljusdals kommun är det alltså tydligt att kommunen inte får kostnadstäckning om regeringens förslag skulle bli verklighet. Kommunen skulle förlora medel i storleksordningen 300 kronor/dygn/barn – vilket innebär avsevärda förluster över ett år. Utöver de direkta kostnaderna för placering finns vidare ju också kostnader för god man/SFV och så vidare vilket inte här räknats in. Ljusdals önskar att regeringen här höjer nivån på schablonersättningens storlek till åtminstone 1600 kronor/dygn/barn.

3.5 Begränsad möjlighet till ersättning för asylsökande ensamkommande unga i åldern 18–20 år

När det gäller asylsökande ensamkommande unga som har fyllt 18 men inte 21 år bör kommunen enbart ha rätt till ersättning för dem som är placerade med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och för dem med motsvarande vårdbehov men som är placerade med stöd av socialtjänstlagen (SoL). Ersättning för faktiska kostnader bör betalas ut i efterskott efter ansökan.

Ljusdals kommun instämmer i regeringens bedömning att asylsökande ensamkommande unga som har fyllt 18 år i normalfallet ska bo på en förläggning enligt LMA.

3.6 Schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18–20 år med uppehållstillstånd

Anvisningskommunen eller den kommun som ärendet flyttats över till bör få en automatiskt utbetald ersättning på 750 kronor per dygn för ensamkommande unga som har fyllt 18 men inte 21 år och har uppehållstillstånd. Rätten till ersättning bör förutsätta att den unga är folkbokförd i anvisningskommunen eller den kommun som ärendet har flyttats över till. Den unga bör också ha fått studiehjälp för studier på gymnasial nivå under någon av månaderna i det kvartal som ersättningen avser. Kommunens rätt till ersättning bör upphöra när en person beviljas etableringsersättning eller om den ungas föräldrar anländer till Sverige.

I likhet med i punkten 3.4 ovan är Ljusdals kommun positiv till att schablonisera ersättningen och att denna betalas ut automatiskt.

Likaledes i likhet med 3.4 ovan - så är kommunen här inte överens med regeringens bedömning av den rimliga storleken på ersättningen/dygn.

Det totala utfallet från av båda förslagen till sänkta dygnersättningar (3.4 och 3.6.) skulle, för Ljusdals kommun vidkommande, betyda ett intäktsbortfall om ca **45 %** - jämfört med nu gällande ersättning. En dramatisk sänkning som blir mycket svårhanterlig inom det kommunala uppdraget, och som torde leda till nedläggning av kommunala HVB-boenden och personalnedskärningar i paritet med ersättningens minskning.

Kommunen kommer alltså att lida betydande ekonomisk och verksamhetsmässig skada - och får som plåster på såren slippa viss administration – så är den hårddragna tolkningen av promemorians innehåll. Utbytet för kommunens vidkommande av förslagen synes alltså klart obalanserat.

Ljusdals kommun resonerar vidare över möjliga nationella konsekvenser av det nya systemet. Kommunen ser framför sig följande scenario:

- De sänkta ersättningarna för ensamkommande under 18 år medför ett tryck på kommunerna att minska antalet HVB-platser - vilket sedan i nästa steg behöver kompenseras med ökat antal stödboendeplatser (med lägre bemanning och lägre kostnader).
- De sänkta ersättningarna för ensamkommande som fyllt 18 år – medför likaledes ett inbyggt tryck på socialtjänsten att avsluta sina insatser för dessa unga mycket tidigare.

Risken är alltså uppenbar att kommuner (av ekonomiska skäl) flyttar barn som ej uppnått tillräcklig mognadsgrad från HVB-placering till boendeformen Stödboende.

I nästa steg i processen finns ett uppenbart tryck på att insatser för unga ensamkommande som fyllt 18 år (stödboende/18-plus etc.) avslutas mycket tidigare (p.g.a. ekonomiska orsaker) I förlängningen riskeras därför ensamkommande barn och unga en förtida utslussning och förtida utskrivning. Vissa kommuners beslutsfattare kommer naturligtvis att fokusera mer på att få den kommunala budgeten att gå ihop - än att överväga barnens och de ungas reella behov på längre sikt. Vilket skulle kunna medföra sociala problem hos denna grupp i framtiden, om det vill sig illa

Ljusdals kommuns bedömning är att en rimlig storlek på schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18–20 år med uppehållstillstånd – åtminstone skulle vara 1000 kronor/dygn/barn – i likhet med den lagstiftning kring stödboende som trädde i kraft 1 januari 2016.

3.7 Ersättning för ensamkommande barn och unga som är placerade i annan kommun än anvisningskommunen

När ensamkommande barn och unga är placerade i en annan kommun än anvisningskommunen och ansvaret för ärendet har flyttats över till socialnämnden i den kommun där barnet eller den unga bor, bör ersättningen betalas ut till den kommun där barnet eller den unga bor.

När socialnämnden i anvisningskommunen har kvar ansvaret för barnet eller den unga och placeringen är i en annan kommun, bör ersättningen betalas till anvisningskommunen.

Ljusdals kommun har inga synpunkter på denna del av förslaget.

3.8 Ersättning för faktiska kostnader i vissa särskilda situationer

För asylsökande ensamkommande barn samt ensamkommande barn och unga med uppehållstillstånd som är placerade med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller med stöd av socialtjänstlagen (SoL) i fråga om de som har motsvarande vårdbehov, bör kommunen få ersättning för faktiska kostnader. Ersättning för faktiska kostnader bör betalas ut i efterskott efter ansökan. Kommunen bör ansöka om ersättningen kvartalsvis i efterskott, senast inom sex månader efter den sista månaden i det kvartal som ersättningen avser. Har kommunen fått automatiskt utbetald ersättning för den person och den tidsperiod som ansökan avser, bör inte ersättning för faktiska kostnader betalas ut.

För unga som har fyllt 18 men inte 21 år, saknar föräldrar i landet och som kommunen inte har rätt till schablonersättning för bör kommunen ha rätt till ersättning för kostnader för försörjningsstöd. Ersättning för kostnader för försörjningsstöd bör betalas ut i efterskott efter ansökan. Ansökan bör göras senast sex månader efter den månad som ersättningen avser.

Ljusdals kommun anser att det är bra att nuvarande möjligheter att få faktiska kostnader vid kostsamma placeringar vid stora vårdbehov behålls.

Att kommunen får möjlighet till kompensation för kostnader för försörjningsstöd för exempelvis ensamkommande ungdomar som ej går i gymnasieskolan, kan ses som en rimlig kompromiss i sammanhanget.

3.9 Ikraftträdande m.m.

Det nya ersättningsystemet bör träda i kraft den 1 januari 2017.

För kostnader som uppkommit under 2016 bör ersättning lämnas enligt nuvarande reglering. Det bör vara möjligt att ansöka om ersättning för kostnader som uppstått före den 1 januari 2017 fram till den 1 juli 2017.

Ljusdals kommun ser det som problematiskt och kostsamt för kommunen att förändringarna tänks träda i kraft redan vid årsskiftet. Idag sitter Ljusdals kommun (i likhet med de flesta kommuner) med mångåriga hyreskontrakt för de lokaler som används till kommunala HVB-hem för ensamkommande. Vidare finns fleråriga överenskommelser upphandlade med externa privata aktörer. Dessa kontrakt och avtal kommer vara i princip omöjliga att häva eller kompensera ekonomiskt för, med så kort varsel. Kommunen lider alltså ekonomisk skada vid så kort införandetid.

Att ansökan om ersättning behöver komma in innan halvårsskiftet 2017 ser kommunen dock inga svårigheter i sig kring.

Yvonne Oscarsson
Ljusdals kommun
Ordförande Omsorgsnämnden

Mikael Björk
Ljusdals kommun
Chef Omsorgsförvaltningen